

GMO lovlig som fôr i Norge

Fire mais- og tre rapstyper er på lista over genmodifiserte organismer regjeringen mener er lovlige å omsette i Norge.

Linda Sunde

linda.sunde@bondebladet.no

Fire maistyper og tre rapstyper som er genmodifiserte til å tåle insektmiddel og sprøytemiddel, er nå lovlige å importere til Norge.

Det er konklusjonen til klima- og miljødepartementet, som i forrige uke ga ut en liste over «produkter som er godkjent etter EUs utsettingsdirektiv, og som det ikke er lagt ned forbud mot i Norge».

På lista står også to prydblomster.

Overrasket kontrolløren

Det var i slutten av oktober at klima- og miljøminister Tine Sundtoft slapp en bombe: To genmodifiserte maistyper, kalt T25 og NK603, har vært godkjent for omsetning i Norge i flere år, hevdet hun.

Ikke en gang Mattilsynet, som er tilsynsmyndigheten i Norge for GMO i mat, fôr og såvarer, hadde vært bort i en slik lovtolkning.

– At disse maisene skal være lovlige i Norge, er en nyhet for Mattilsynet. Det var vår forståelse at disse var til vurdering i departementet, sa seniorrådgiver Solbjørg Hogstad ved Mattilsynets hovedkontor til Bondebladet. Inntil Sundtoft uttalte seg har «alle visst» at ingen genmodifiserte organismer er tillatt i mat eller fôr i Norge.

Tillatt til fôr

To av maisene og de tre rapstypene skal nå være tillatt å bruke til fôr og til andre produkter enn mat. En av maisene er kun tillatt til andre produkter enn mat, mens den siste er tillatt for dyrking.

Ingen av dem er på nåværende tidspunkt tillatt som mat i Norge, bekrefter statssekretær Lars Andreas Lunde (H).

Da må de i tillegg godkjennes etter Matloven.

– Det er færre kriterier en GMO må oppfylle for å bli godkjent etter Matloven, enn etter Genteknologiloven. Derfor kan man risikere å forby en GMO etter Genteknologiloven, mens man tillater bearbeidet mat fra den samme GMO-en etter Matloven, forteller Audrun Utskarpen, seniorrådgiver i Bioteknologirådet.

Mat i EU

Bondebladet får opplyst fra Miljødirektoratet at alle de fire maistypene og tre rapstypene er godkjent som mat i EU.

Det norske Mattilsynet har vurdert de tre av maistypene, 1507, NK603 og MON810 tidligere i år.

I alle de tre vurderingene står det at Mattilsynet anser maislinjen som like trygg som annen mais ved bruk som næringsmiddel og fôrvarer.

Mattilsynet vurderte videre alle

TIL FÔR: Rapstypene og to av maistypene skal nå være tillatt å bruke til fôr og til andre produkter enn mat. (Foto: Christian Juel Jørgensen)

de tre rapstypene på lista i 2004.

Da kom de til at import og prosessering av genmodifisert raps utgjør en liten risiko for norsk jordbruk og for norsk flora.

Eget initiativ

– Lars Andreas Lunde: Du, Tine Sundtoft og departementet sier nå at GMO-er allerede har vært tillatt i Norge i flere år. Men har EU eller genteknologiselskapene selv vært av den oppfatning?

– Disse maistypene har ikke vært importert til Norge, selv om de har vært tillatt, fordi det ikke har vært noe marked for dem i Norge. Så det er vanskelig å si hvilken oppfatning de har hatt. Men jeg antar at de har den samme rettsoppfatningen som det vi har, sier Lunde.

– Har dere fått henvendelser fra EU eller genteknologiselskaper der budskapet har vært at de har vært uenige i Norges tidligere tolkning?

– Ikke som jeg kjenner til, sier Lunde, og forteller at det er på eget initiativ at departementet nå har gått gjennom GMO-regelverket.

– Hva er fordelene med å si at disse GMO-ene er tillatte i Norge, hvis ingen andre har ment det?

– Fordelen er å klargjøre rettsstillingen, om de er lovlige eller ikke. Alle har interesse av å vite om et produkt er lovlig eller ikke, sier Lunde.

– Får dårlige råd

Regine Andersen, koordinator i Nettverk for GMO-fri mat og fôr, reagerer sterkt på at disse GMO-

ene nå skal være lovlige i Norge.

– Dette henger ikke på greip! Det bryter med etablerte prosedyrer for behandling av GMO-saker. Det er klart at GMO-ene ikke kan være tillatt før sakene er ferdigbehandlet. Slik har prosedyrene vært, og noe annet ville være meningsløst all den tid behandlingen av sakene kan føre til forbud. Vi har ventet i årevis på disse avgjørelsene, da kan de ikke plutselig bare ha vært tillatt. Det kan se ut som ministeren får dårlige råd for tiden, sier Andersen.

Nettverk for GMO-fri mat og fôr skal møte ministeren i januar, og håper å bidra til en avklaring av viktige spørsmål da, sier hun.

Ulovlig likevel

I den siste pressemeldingen fra departementet blir det klart at en av de to maisene Sundtoft opprinnelig varslet om hadde vært lovlig i flere år, T25, ikke er lovlig i Norge nå likevel.

– T25 har de siste ukene fått oppmerksomhet fordi den er fremstilt med tanke på dyrking med et sprøytemiddel som er så skadelig at det er forbudt i Europa. Det er derfor gledelig at departementets grundige vurdering nå viser at den ikke lenger er tillatt. Dette er kompliserte juridiske problemstillinger som vi nå ser verdien av å gå dypere inn i, sier Sundtoft i pressemeldingen.

– Først får vi beskjed om at T25 er lovlig, så er den ikke det likevel. Det er litt rotete, dette?

– Jeg skjønner at EUs lovverk på dette området kan være forvirrende, sier statssekretæren.

– Det handler ikke om EUs lovverk, men om hva departementet har formidlet?

– Vi har søkt å formidle det som har vært rettsstillingen. Den

“ Dette henger ikke på greip

Regine Andersen

ble endret i 2005 da EU vedtok en ny forordning og fattet nye vedtak som erstattet direktivgodkjenningen av T25. Forordningen er ennå ikke innlemmet i EØS-avtalen. Det nye vedtaket om godkjenning etter forordningen gjelder dermed ikke for Norge. Sundtoft har sagt at T25 har vært tillatt for omsetning i Norge. Etter at departementet gikk dypere ned i saken og klargjorde de juridiske detaljene, har hun vært nøye på å snakke i for tid, sier Lunde.

Vurderer forbud

Klima- og miljødepartementet har nå startet en vurdering av hver enkelt av de ni GMO-ene på lista, om hvorvidt regjeringen bør nedlegge forbud. Miljødirektoratet er bedt om å gi faglige tilrådinger.

– Det er klart at vi ønsker en restriktiv politikk for GMO. Vi skal være trygge på at alt vi importerer i Norge, enten av mat eller fôr, skal være trygt. Derfor er det viktig å få på plass en klargjøring av hva som er tillatt og ikke, og gå gjennom det og se om det er noe som faktisk bør forbys, sier Lunde.

Regine Andersen er klar i sitt råd:

– I Norge er motstanden mot dagens genmodifiserte organismer så stor at det vil være på kant med folkeviljen å ikke forby dem, sier hun.

Endringen

■ Den rødgrønne regjeringen hadde i årevis GMO-søknader til vurdering, uten å verken godkjenne eller forby dem.

■ De hadde bedt genteknologiselskapene om mer informasjon for kunne vurdere GMO-ene opp mot særnorske krav i Genteknologiloven, uten å få det.

■ Siden saksbehandlingen var underveis, var lovforståelsen at GMO-ene var ulovlige, inntil regjeringen bestemte seg.

■ Den nye lovforståelsen av Genteknologiens paragraf 10 fra Tine Sundtoft og Klima- og miljødepartementet er at

GMO-er som er godkjent etter utsettingsdirektivet i EU, er tillatt å omsette i Norge.

■ Norge kan på visse vilkår forby dem.

■ Til anførselen om at EUs godkjenning ikke har virkning i Norge mens det vurderes et norsk forbud, svarer departementet at deres syn er at sakene i så fall må avgjøres innen rimelig tid. Den lange tiden som har gått etter at maislinjene ble godkjent av EU, tilsier at vi her langt har overskredet det som eventuelt kunne anses som rimelig tid, svarer departementet.